

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

Országinformáció Libéria, 2006. október 27.

I. Mik a legfrissebb események Libériában, hogy halad a béketeremtés az elmúlt 1-2 hónapban? Voltak-e atrocitások, konfliktusok, elsősorban hazatelepülő menekültekkel, nőikkel szemben?

Ron Redmond, az UNHCR szóvivője 2006. február 26-án, Genfben tartott sajtótájékoztatót¹, mely az alábbi információkat tartalmazza az UNHCR álláspontjáról a libériai menekültek visszatelepítésével kapcsolatban:

„A Libériában bekövetkezett pozitív változások az UNHCR-t arra ösztönözték, hogy módosítsa eddigi álláspontját, ezért mostantól aktívan támogatni fogjuk annak a körülbelül 160,000 libériai menekültnek a hazatelepítését, akik még mindig hazájukon kívül tartózkodnak. Mostanáig az UNHCR „segítette” az önkéntes hazatérést, de aktívan nem támogatta.”

„Hazatértükkor [a menekültek] háztartási eszközöket és országon belüli utazási engedélyt kapnak, a megérkezési övezetekben egészségügyi ellátásban részesülnek, valamint ingyenes hozzáférést biztosítanak számukra az UNHCR közreműködésével épített vagy felújított közösségi létesítményekhez. Libériai munkatársaink szerint a visszatérés és visszaintegrálás a biztonság és az emberi méltóság elvárható keretein belül zajlik.”

Az Amnesty International az alábbiakat közli a 2006. évi, 2005-re vonatkozó országjelentésének² bevezetőjében Libériával kapcsolatban:

„Szórványos erőszakos cselekedetek továbbra is veszélyeztetik a békét. A korábbi lázadók, akiket le kellett volna fegyverezni, erőszakos tiltakozó cselekedeteket hajtottak végre anyagi támogatásuk elmaradása miatt. A rendőrség, az igazságszolgáltatási és a büntetőjogi rendszer reformjának lassú haladása a jogrend rendszeres megsértését és a gyanúsítottakkal szembeni önkényes, erőszakos bánásmódot eredményezte. Elfogadták a Független Nemzeti Emberi Jogi Bizottság, valamint az Igazság és Megbékélés Bizottsága felállításáról szóló törvényeket. Több mint 200,000 menekült és belső menekült tért vissza otthonába, azonban a háború során kisajátított ingatlanok és földterületek miatt az etnikai feszültségek egyre növekednek. A faanyag- és gyémánt-kereskedelemre vonatkozó ENSZ szankciókat megújították. Továbbra is büntetlenséget élveznek azok a személyek, akik a fegyveres konfliktusok során emberi jogi bűncselekményeket követtek el. (...) Libéria elkötelezte magát a halálbüntetés eltörlése mellett.³ A nemi erőszakról szóló törvényt – mely eredetileg halálbüntetés kiszabását javasolta a csoportos nemi erőszakot elkövetők számára – kiegészítették életfogytiglani büntetési tétellel.”

2006. szeptember 12-én ENSZ főtitkári jelentést⁴ (Twelfth progress report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Liberia) tettek közzé, mely az alábbiakat tartalmazza:

„38. (...) Tevékenységünk ellenére emelkedett a szexuális és nemi alapú erőszakos cselekmények bejelentett száma, különösen a nőikkel és lányokkal szembeni nemi erőszakos cselekményeké és szexuális zaklatásoké.”

„39. (...) Az UNMIL⁵ közzétette negyedik jelentését a libériai emberi jogi helyzetről. A jelentés – mely a 2006 februárjától áprilisáig tartó időszakot öleli fel – a törvények alkalmazásának elégtelenségeire és az igazságszolgáltatásban dolgozók emberi jogi jogsértéseire hívja fel a figyelmet, valamint a gumiültetvényeken tapasztalható humanitárius helyzetre, illetve a gyermekek jogaival kapcsolatos ügyekre. A jelentés kitér a kormányhivatalnokok igazságszolgáltatási rendszerbe történő beavatkozásaira, a korrupcióra, az erőszakos szexuális és nemi bűncselekmények magas számára, különösen a gyermekeket érintőkre, valamint az emberi jogok gyakorlását akadályozó tradicionális szokások fennállására.”

¹ <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/news/opendoc.htm?tbl=NEWS&id=43f5b0c611>; letöltés: 2006. október 23.

² <http://web.amnesty.org/report2006/lbr-summary-eng>; letöltés dátuma: 2006. október 22.

³ Az Amnesty International országjelentésének megjelenése óta a halálbüntetést törvényben törölték el Libériában.

⁴ <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/517/11/PDF/N0651711.pdf?OpenElement>; letöltés dátuma: 2006. október 22.

⁵ Az Egyesült Nemzetek Libériai Missziója - United Nations Mission in Liberia

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

Az igazságszolgáltatási rendszerrel és a szexuális bűncselekményekkel kapcsolatban olvasható a következő részlet az UNMIL Emberi Jogi Részlegének 2006 május-júliusi, negyedéves jelentésében⁶ (United Nations Mission in Liberia, Human Rights Protection Section: Quarterly Report May-July 2006):

„34. (...) Az igazságszolgáltatásban tapasztalható korrupció hatásai messze túlterjednek annak közvetlen áldozatain. A bírói rendszerbe vetett bizalom megrendülése felelős részben a tömeges erőszakért, az istenítélettel eldöntött perekért és egyéb súlyos emberi jogi jogsértésekért, melyek továbbra is zajlanak Libériában.”

„35. A nemi erőszak, és a szexuális bűncselekmények illetve kizsákmányolás egyéb formái továbbra is komoly kockázatot jelentenek a nők és lányok számára, ide értve a gyermekeket is, ennek ellenére mégis minimális figyelmet fordítanak ezen ügyek kivizsgálására és a vádlottak bíróság elé állítására. (...) A [jelentés] megírásának időszakáig mindössze egyetlen vádlottat ítélték el a törvény⁷ alapján, ami azonban már hat hónapja hatályos.”

A Brit Belügyminisztérium Bevándorlási és Állampolgársági Igazgatósága (UK Home Office and Naturalisation Directorate) által 2005 októberében kiadott országjelentés (Liberia Country Report)⁸ a következőket tartalmazza a libériai belső menekültekkel kapcsolatban:

„6.69 Segélyszervezetek becslései szerint 2005 decemberéig körülbelül 272,000 belső menekült tért haza a háború vége óta, és ekkor még megközelítőleg 54,000 fő várt a hazatelepítésre országszerte a különböző táborokban és településeken. A belső menekülttáborok viszonyai kielégítőek voltak, azonban az élelmezés, a higiénés körülmények és a biztonság időnként nem volt megfelelő. A 2005-ös év folyamán a kormány nemzetközi szervezetekkel együttműködve telepítette haza a belső menekülteket, a tervek szerint 15-20,000 főt havonta. Azonban az útviszonyok, a választások és a rendszertelen anyagi támogatás hátráltatták a visszatelepítési folyamatot, illetve belső menekültek ezreit gerjesztették haragra, akik arra számítottak, hogy hazatérhetnek még a választások előtt. Néhányan azonban a táborokban maradást választották, mivel az ottani körülmények kedvezőbbek voltak, mint azokban a közösségekben, ahonnan származtak, míg mások azért döntöttek a maradás mellett, hogy lássák, a választások után is fennmarad-e a béke. A tavalyi [2004] évtől eltérően idén nem voltak arról szóló jelentések, hogy az előző kormány harcosai vagy lázadók belső menekültek közösségeit támadták volna meg és fosztották volna ki, hurcolták volna el tagjaikat vagy követtek volna el nemi erőszakot ellenük. Voltak belső menekültek táboraikban történt nemi erőszakról szóló beszámolók, azonban ezeket a cselekményeket elsősorban menekültek vagy a tábor környékén élő közösségek tagjai követték el. (...)”

„6.70 Az UNHCR a Global Appeal 2006 – Liberia c. beszámolójában arról írt, hogy 2005 során a libériai hatóságok és egyéb szervek erőfeszítéseket tettek a menekültek, a belső menekültek és a hazatérő libériaiak szükségleteinek kielégítésére. Azonban jelentős problémák maradtak fenn továbbra is, melyekre kitér a jelentés: A békefenntartói erőfeszítések ellenére a jog és a fennálló rend továbbra is sérülékeny, mivel a kormány eddig nem volt képes jelenlétét és hatalmát megszilárdítani országszerte. A kormányzat még nem tudta visszaállítani vezető szerepét az ország egész területén, és kétségek merültek fel a rekonstrukciós munkálatok fenntarthatóságával kapcsolatban.

Az alapvető ellátáshoz való hozzáférés lehetősége a fő visszatérési övezetekben korlátozott, és kevés az olyan rendőrségi vagy egyéb jogalkalmazói mechanizmus, amelyek támogatást nyújthatnának a hagyományos közösségi ellátási struktúrák számára. (...)”

„6.77 Az UNHCR egy 2005. augusztus 3-i állásfoglalásában megfogalmazta álláspontját az elutasított [libériai] menedékkérők hazatérésével kapcsolatban:

Figyelembe véve a libériai előrelépéseket, és a libériai menedékkérők jelenlegi csökkenő számát, nem indokolt azt tanácsolni, hogy minden libériai menedékkérő prima facie alapon menekültstátuszt kapjon. Azonban a törekény libériai biztonsági helyzet és a továbbra is folyó emberi jogi jogsértések miatt a libériai nemzetiségűek menedékkérelmét az alábbiak alapján javasoljuk kezelni:

(...)

⁶ <http://www.unmil.org/images/hrreportmayjune2006.pdf>; letöltés dátuma: 2006. október 22.

⁷ A nemi erőszakról szóló módosított törvény – Rape Amendment Act; hatályos 2006. január 1-jétől

⁸ http://www.ecoi.net/file_upload/hl923_liberia_171105.doc; letöltés dátuma: 2006. október 23.

Magyar Helsinki Bizottság

ii A libériai menedékkérők Afrikán kívül egyéni menekültügyi elbírálásban kell hogy részesüljenek, az 1951-es Egyezmény és a menekültek helyzetére vonatkozó 1967-es Jegyzőkönyv releváns pontjainak megfelelően. A nemzetközi emberi és humanitárius jog megsértésének lehetséges folytatódása miatt – ide értve különösen a még mindig felfegyverzett csoportok civilek elleni támadásait (etnikai vagy politikai alapon) – bizonyos libériai kérelmezők menekültstátuszt kaphatnak az 1951-es Egyezmény vagy az 1967-es Jegyzőkönyv alapján. Azokat, akiket nem ismertek el menekültnek, a továbbiakban nem kell kiemelten kezelni a kiegészítő védelem megadása tekintetében.

(...)

iv Figyelembe véve, hogy a helyzet továbbra is ingatag, az elutasított menedékkérők kényszerített Libériába való visszatelepítéséről szóló moratórium fenntartása javasolt.”

A libériai menekültek helyzetéről számos információt tartalmaz az IDMC (Internal Displacement Monitoring Centre) által 2006. augusztus 3-án kiadott információ-gyűjtemény, melynek címe: Libéria: a legfontosabb feladat a belső menekültek hazatérése fenntarthatóságának biztosítása – A belső menekültek helyzete⁹ (Liberia: Key challenge is ensuring sustainability of IDP return – A profile of the internal displacement situation, 3 August, 2006). Részletek:

„A menekültek védelmezése továbbra is sürgető szükséglet, 2006:

- a belső menekültek és a menekültek hazatéréseivel a földterületek és egyéb ingatlanok feletti viták növekvő problémává váltak
- a belső menekültek mind a táborokban, mind otthonaikba visszatérve ki vannak téve az emberi jogi jogsértések veszélyeinek – különösen a fiatal anyák és lányok, valamint a gyermekek
- a menekült, illetve hazatérő anyák és lányok különösen ki vannak téve a nemi erőszak és egyéb erőszakos szexuális bűncselekmények veszélyének, melyeket fegyveres csoportok és korábbi milíciatagok követnek el, írja egy 2004-es független jelentés
- a „rosszul megtervezett lefegyverzési és demobilizációs folyamat” és a „gyengén kivitelezett reintegrációs segítség” biztonsági kockázatot jelenthet a hazatérő belső menekültek számára.” [57. oldal]

„NRC¹⁰, 2006. június 30.:

Védelmi problémák továbbra is fennállnak azokban az övezetekben, ahová a menekültek visszatérnek, különösen a nők, fiatal lányok tekintetében. Nemi erőszakos cselekményekről az egész ország területéről érkeznek jelentések. A belső menekültek hazatérését követő viták ügye a földterületekről és egyéb ingatlanokról egyre növekvő probléma, csakúgy, mint a szomszédos országokból visszatérő menekültek helyzete. Az utóbbi időben súlyos összecsapásokat jelentettek Nimba tartományból, mely összetűzések földterületek, illetve egyéb ingatlanok feletti viták miatt robbantak ki Guineából visszatérő menekültek megérkezését követően.” [57. oldal]

Az IDMC információ-gyűjteményének az 58. oldalán megtalálható a Libériában különösen veszélyeztetettnek minősülő csoportok felsorolása, ahol első helyen állnak a „visszatérő/menekült nők és lányok”.

„ENSZ, 2006. július 18.: (...)

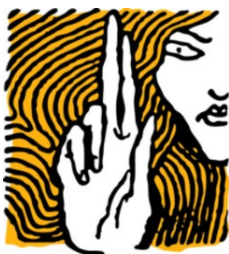
A menedék- és élőhelyek állapota még mindig borzalmas országszerte, különösen vidéki területeken. A 3,5 m²/fő nemzetközi minimum standard elérése igen távoli; az alapvető egészségügyi és higiéniai felszerelések a legtöbb helyen nem érhetők el. Működőképes jogi és igazságszolgáltatási rendszer hiányában a földbirtoklás és -használat, a tulajdonjogok tisztázása továbbra is nagy kihívás, különösen a menekültek számára. (...)” [71. oldal]

„A hazatérő nőket diszkriminatív öröklési jog sújtja (2004):

- a nők öröklési jogát hagyományosan kizárták a „szokásjogi házasságok”, melyeket törzsi tradícióknak megfelelően kötöttek, nem pedig polgári jog alapján
- habár a törvényt 2003-ban módosították, és mind a szokásjogi, mind a polgári jogi házasságot kötött özvegyen maradt nők öröklési jogát elismerték, további erőfeszítésekre van szükség ennek a szabályozásnak a köztudatba való bevezetéséhez, különösen a menekült és belső menekült nőkre vonatkozóan
- további jogszabályi módosításokra van szükség a nők öröklési jogának biztosítására Libériában.” [84. oldal]

⁹ [http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/\(httpInfoFiles\)/513E585EC40D0821C12571BF002D242E/\\$file/Liberia+-August+2006.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/(httpInfoFiles)/513E585EC40D0821C12571BF002D242E/$file/Liberia+-August+2006.pdf); letöltés dátuma: 2006. október 25.

¹⁰ Norvegian Refugee Council – Norvég Menekültügyi Tanács

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

II. Leszbikus nők és homoszexuálisok helyzete és megítélése Libériában

Az Egyesült Államok Állampolgársági és Bevándorlási Hivatala (U.S. Citizenship and Immigration Services) által 2001. augusztus 29-én közzétett „A homoszexuálisok helyzete és társadalmi megítélése Libériában” című információ szerint¹¹

„A homoszexualitás törvényellenes Libériában. A 14.74 szakasz (1976-os Felülvizsgált Libériai Törvények, Revised Liberian Statutes) szerint az a személy aki bűnös „önkéntes szodómiában” (voluntary sodomy) ún. „első fokú vétséget” (first-degree misdemeanor) követ el a libériai büntetőjog szerint. Az önkéntes szodómia „az olyan deviáns nemi érintkezésben” való részvételt jelenti, „ami nem felel meg a 14.72 és a 14.73. szakaszban leírt körülményeknek”. (Amely szakaszok a „nem önkéntes szodómiát” foglalják magukba, beleértve az alábbi eseteket: kényszerített szexuális kapcsolat, kiskorúval, vagy csökkent képességű személlyel folytatott szexuális kapcsolat, illetve olyan ami fizikai kényszer vagy megtévesztés révén következik be.) Így a libériai jog szerint a „deviáns nemi érintkezés” az egy nemhez tartozók között bűncselekménynek számít.”

„A Nemzeti Alapítvány a Demokráciáért (National Endowment for Democracy) egyik képviselője megerősítette a libériában a homoszexuálisokkal szembeni diszkriminatív légkör létezését és a rejtőzködés szükségességét azért, hogy elkerüljék a velük szembeni várható erőszakos cselekményeket.”¹²

A „Behind the Mask” nevű dél-afrikai homoszexuális jogvédő szervezet¹³ és az Afrol News honlapján megjelent „A homoszexualitás jogi helyzete Afrikában” című cikk¹⁴ is alátámasztja, hogy a homoszexualitás illegális Libériában. A Brit Belügyminisztérium Bevándorlási és Állampolgársági Igazgatósága által 2005. októberében közzétett Libériáról szóló jelentése (Country Report-Liberia, 2005) az alábbiakat írja a homoszexuálisok helyzetéről:¹⁵

„Mind a nők mind a férfiak közti homoszexuális kapcsolat illegális. Nincs arról ismert jelentés, hogy ez széles körben tolerált lenne a társadalomban, vagy lenne homoszexuális kultúra Libériában.”

Az ILGA (International Lesbian and Gay Association, Nemzetközi Leszbikus és Meleg Egyesület) számára 1997-ben a Legal Aid Incorporated nevű libériában bejegyzett emberi jogi szervezet által készített, „A homoszexuálisok (melegek) helyzete a Libériai Köztársaságban” című jelentése többek között az alábbiakat tartalmazza a melegekre vonatkozóan.¹⁶

„A libériai törvények és a Libériai Köztársaság Alkotmánya szerint, nincs rendelkezés a melegekre / leszbikusokra vonatkozóan. Azonban a Libériai Büntető Törvénykönyvben van rendelkezés a „szodómiára” vonatkozóan, amely bűncselekménynek tekintett és közel áll a homoszexualitáshoz / leszbikus viszonyhoz jogi megítélését tekintve.”

„Tanulmányunkból kiderül, hogy a libériai társadalom helyteleníti és elutasítja az ilyen cselekményeket, pusztán azért, mert ezek erkölcstelenek, nem keresztényiek, kulturálatlanok és egészségtelenek.”

„Miközben az igazság az, hogy vannak melegek Libériában, ezek az emberek titokban tevékenykednek. A meleg társadalom tagjai a sötétség sűrű leple alatt, titokban működnek, mert félnek, hogy ha tudomást szereznek róluk, akkor letartóztathatják, vádat indíthatnak ellenük, kitagadhatják, kiközösíthetik, és nevetség tárgyává tehetik a nem meleg barátok, családtagok, és a társadalom együttvéve.”

„Sajnálatosan csak néhány ismert eset van a meleg tevékenységről Libériában, de csak a Justice of Peace (JP) Bíróságok és a Magisztrális Bíróságok (Magisterial Courts) szintjén, és egy ízben a hajdani Ideiglenes Törvényhozó Gyűlés (Interim Legislative Assembly (ILA) előtt. A JP-n és Magisztrális Bíróságokon ezek az ügyek természetesen „elvéreznék” az érintettek társadalom-gazdasági és politikai helyzete miatt. Libéria történetében először a meleg kérdés akkor jutott el nyilvánosan az ILA-hez, amikor egy elnöki jelöltet elutasítottak a Gyűlés tagjai, mert állítólagosan ismert melegnek tartották.”

¹¹ <http://www.uscis.gov/graphics/services/asylum/ric/documentation/LBR01008.htm>, letöltés dátuma: 2006. október 25.

¹² U.S. Citizenship and Immigration Services forrása: NED, 28 Aug. 2001

¹³ <http://www.mask.org.za/index.php?page=liberia>, letöltés dátuma: 2006. október 25.

¹⁴ http://www.afrol.com/html/Categories/Gay/backgr_legalstatus.htm, letöltés dátuma: 2006. október 25.

¹⁵ http://www.ecoi.net/file_upload/hl923_liberia_171105.doc, letöltés dátuma: 2006. október 25.

¹⁶ http://www.ilga.info/Information/Legal_survey/afrika/supporting%20files/status_of_gays_in_the_republic_o.htm, a jelentést a Svéd Külügyminisztérium támogatta, letöltés dátuma: 2006. október 25.

Magyar Helsinki Bizottság

„ennélfogva azok, akik ezt a deviáns nemi tevékenységet (meleg életmód) folytatják Libériában, illegálisan végzik.”

A New Internationalist oldalán megjelent libériai országjelentés (Country Profile – Liberia) is tartalmaz a szexuális kisebbségekre vonatkozó információkat:¹⁷

„A homoszexualitás törvényellenes, és mint a legtöbb afrikai országban, tabu tárgyát képi. A meleg tevékenység titokban kell, hogy folyjon.”

A Texasi Egyetem The Daily Texan Online nevű internetes újságjában szintén megjelent a libériai meleg helyzetével foglalkozó cikk 2003. március 7-én. „Libéria még mindig le van maradva a melegjogok terén” címmel¹⁸

„...néhány libériainak szintén rejtegetnie kell a szexuális orientációját a kiközösítéstől, nevetségessé tételtől és lehetséges bebörtönzéstől való félelemében. De még a fenyegető büntetés ellenére is létezik egy földalatti meleg társadalom az ország városaiban.”

„A homoszexualitás törvényellenes a libériai büntetőtörvények alapján, években mért börtönbüntetésekkel. Meleg örökbefogadás még csak nem is kérdés, ahogy a meleg házasság sem.”

„Elhangzottak olyan vádak, hogy a homoszexualitás a libériai kormány- és elit körökben növekvőben van. Egy libériai emberi jogi szervezet szerint, sokan úgy látják a homoszexuális életvitel felvételét, hogy az a társadalmi létrán való feljebbjutást jelenti. A homoszexualitást szintén összetévesztették a gyerekek molesztálásával, mert feltételezett, hogy néhány magas rangú tisztviselő gyerekeket molesztált. Ezek és más botrányok fényében, Michael Francis érsek nyilvánosan korrupcióval vádolta a Taylor kormányt. Átfogalmazza a kormány választát: „Nem, mi nem azok vagyunk, akik ti.” Az uralmon lévő párt többségi vezetője azzal vágott vissza a vádakért, hogy megvádolta az érseket azzal hogy homoszexuális, gyermeke van és apácákat ölt meg.”¹⁹

Készítette: Lehóczki Anett, Szabó Elvira

Lektorálta: Gyulai Gábor

¹⁷ <http://www.newint.org/columns/country/2006/04/01/liberia/>, letöltés dátuma: 2006. október 25.

¹⁸ „Liberia still backwards in gay rights” by Scott Zawko
<http://media.www.dailytexanonline.com/media/storage/paper410/news/2003/07/03/Opinion/Liberia.Still.Backwards.In.Gay.Rights-493099-page2.shtml?sourcedomain=www.dailytexanonline.com&MIIHost=media.collegepublisher.com>, letöltés dátuma: 2006. október 25.

¹⁹ A fenti hírt alátámasztotta továbbá:

Behind the mask oldalán, Peter Kahler 2001, szeptember 11-én megjelent „What corruption? Let’s blame the homos” című cikke <http://www.mask.org.za/article.php?cat=&id=315>, illetve, A BBC-n 2002, november 25-én megjelent Jonathan Payle-Layleh „Liberia’s outspoken bishop” című cikke <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/2512391.stm>, letöltés dátuma: 2006. október 25.